

LEIJUVIA PÄITÄ JA EPÄOPIISKELUA

kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden kokemuksia
etäopiskelusta korona-aikana

Sini Kivioja
Ohjaaja: Henrika Ylirisku
Kevät 2021
Taiteen kandidaatin opinnäyte
Kuvataidekasvatuksen koulutusohjelma
Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

Tekijä Sini Kivioja

Työn nimi Leijuvia päitä ja epäopiskelua – kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden kokemuksia korona-ajan etäopiskelusta

Laitos Taiteen laitos

Koulutusohjelma Kuvataidekasvatus

Vuosi 2021

Sivumäärä 29

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Tämä kandidaatin opinnäytetyö käsittelee Covid-19-viruksen eli koronaviruksen aiheuttaman pandemian aikaista etäopiskelua. Tutkielma on kirjoitettu tilanteen alkamisesta ollessa hieman yli vuosi, joten aiheesta on ollut vasta vähän julkaistua tutkimusta ja tietoa kuvataidekasvatuksen näkökulmasta. Opinnäytetyö pyrkiikin tuomaan kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden kokemukset mukaan laajempaan keskusteluun korona-ajan etäopetuksesta ja -opiskelusta.

Tutkielman tavoitteena on selvittää vastauksia tutkimuskysymyksiin: Miten kuvataidekasvatuksen opiskelijat ovat kokeneet korona-ajan etäopiskelun? Miten tämän ajan etäopetus on vaikuttanut taideopetukseen? Kuinka korona-ajan etäopiskelua voisi kehittää? Tutkimalla kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden kokemuksia voidaan oppia sekä taiteenopetuksen että opettajankoulutuksen tilasta tänä erikoisena aikana.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin kyselytutkimuksella, joka toteutettiin nettilomakkeen avulla 3.2.–14.2.2021 välisenä aikana. Kysely suunnattiin Aalto-yliopiston kuvataidekasvatuksen kandidaatti- ja erillisen maisteriohjelman opiskelijoille. Joukkoa tutkittiin, jotta voitaisiin saada mahdollisimman laaja kuva siitä, millaisia erilaisia kokemuksia kuvataidekasvatuksen opiskelijoilla on tilanteesta. Kyselyyn vastasi kaksikymmentäseitsemän opiskelijaa, joita oli lähes jokaiselta mahdolliselta vuosikurssilta. Kysely oli jaettu neljään osa-alueeseen, jotka selvittivät opiskelijoiden taustatietoja, kokemuksia, tilanteen vaikutuksia ja sitä, kuinka korona-ajan etäopiskelua voisi heidän mielestään kehittää.

Aineiston käsittelyssä käytettiin fenomenografista analyysia ja vastauksia tutkittiin laadullisen tutkimuksen kontekstissa. Opiskelijoilla oli ollut toisistaan eroavia kokemuksia ja eroihin vaikuttivat muun muassa opintojen vaihe, kurssien järjestelyt, opiskelijan oma elämäntilanne sekä hänelle soveltuvat opiskelun tavat. Vastauksista nousivat esille kokemukset etäluentoihin osallistumisesta ja korona-aikana opiskelusta mutta myös opiskelijaelämästä yleisesti. Tilanteen kaikki vaikutukset eivät ole välttämättä vielä havaittavissa, mutta vastauksista selvisi niitä olleen opiskelijoiden terveyteen, opintoihin ja kokemukseen omasta ammattitaidosta. Opiskelijoiden vastauksista selvisi, että kurssipäivien sopivalla kestolla ja riittävällä taukojen pitämisellä oli positiivisia vaikutuksia heidän keskittymiseensä, joka korona-aikana oli tuntunut heikentyneen. He toivoivat myös selvyyttä päivien rakenteeseen ja tiedotukseen kurssien sisäisesti sekä yliopiston sisällä yleisesti. Vastaukset riippuivat kuitenkin paljon opiskelijasta itsestään, eikä opiskelijoilla ollut täysin yhtenäistä linjaa siitä, mikä heille toimii etäopiskelussa.

Tutkimustuloksista selvisi, että opiskelijoilla oli hyvin erilaisia kokemuksia etäopiskelusta ja tilanne nähtiin ristiriitaisena. Opiskelijat pystyivät tunnistamaan niin positiivisia kuin negatiivisia kokemuksia, joten heidän vastauksensa loivat tilanteesta realistisen ja monipuolisen kuvan. Kertomalla kokemuksista tämä tutkielma pyrkii antamaan opiskelijoille äänen ja auttaa ymmärtämään aihetta heidän näkökulmastaan.

Avainsanat Covid-19, koronavirus, etäopiskelu, kyselytutkimus, kuvataidekasvatus

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Keskeiset käsitteet ja teoria	5
2.1 Etäopetus ja -opiskelu	5
2.2 Covid-19-viruksen aikainen opetus ja opiskelu	6
2.3 Mikä ihmeen kokemus?	7
3. Aineiston keruu ja analysointimenetelmät	8
4. Tulosten tarkastelu	9
4.1 Taustatiedot	9
4.1.2 Yliopisto-opintojen vaiheen vaikutus kokemukseen	10
4.2 Opiskelijoiden kokemukset	11
4.3 Vaikutukset	16
4.3.1 Vaikutukset terveyteen	16
4.3.2 Vaikutukset opintoihin	17
4.3.3 Vaikutukset ammattitaitoihin	19
4.4 Kuinka etäopiskelua voisi kehittää	20
4.5 Yhteenveto vastauksista	23
5. Loppupäätelmät	24
6. Lähteet	26
7. Liitteet	28

1. Johdanto

Kun 29. päivä tammikuuta 2020 Yle (Kajander, 2020) uutisoi ensimmäisestä Covid-19-virustapauksesta Suomessa, eivät edes terveystieteelliset osanneet arvata meidän siirtyvän pian pandemian sanelemaan aikaan, josta tulisi nopeasti uusi normaali. Tästä muutama kuukausi eteenpäin koronatilanne kuitenkin kehittyi vakavuudeltaan siihen pisteeseen, että 17.3.2020 Aalto-yliopiston kampuksen ovet sulkeutuivat ja alkoi etäopetuksen aikakausi, eikä sen päättymistä ole vielä tämän tutkielman kirjoittamisen hetkellä näkyvissä. Tilanne pakotti koulut ympäri Suomen siirtymään lähiopetuksesta etäopetukseen vain muutamien päivien tai viikkojen varoitusajalla. Nyt olemme eläneet ja opiskelleet tässä poikkeustilanteessa yli vuoden, mutta miten se on vaikuttanut opiskelijoihin ja miksi he vitsailevat leijuvista päistä sekä epäopiskelusta?

Tässä opinnäytetyössä tavoitteenani on tulkita kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden kokemuksia etäopiskelusta Covid-19-viruksen eli koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa. Pyrin löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiini: Miten kuvataidekasvatuksen opiskelijat ovat kokeneet korona-ajan etäopiskelun? Miten tämän ajan etäopetus on vaikuttanut taideopetukseen? Kuinka korona-ajan etäopiskelua voisi kehittää? Tutkimusmenetelmänäni käytän kyselytutkimusta, jonka vastaajina toimivat Aalto-yliopiston kuvataidekasvatuksen kandi-, maisteri- ja erillisen maisteriohjelman opiskelijat. Kysely sisältää avoimia ja monivalintakysymyksiä, joiden avulla kartoitan vastanneiden opiskelijoiden kokemuksia ja ajatuksia aiheesta.

Korona-ajan etäopetuksesta on tehty toistaiseksi vasta vähän tutkimusta Suomessa, mutta etäopetus itsessään ei ole uusi tutkimuskohde kuvataidekasvatukseenkaan kentällä. Kuvataidekasvatuksen verkko-opetusta ollaan tarjottu 2000-luvun alussa Taideteollisessa korkeakoulussa eli nykyisessä Aalto-yliopistossa Virt@-nimissä maisterikoulutusohjelmassa ja sen yhteydessä ohjelman johtajana vuosina 2001–2010 toiminut Martti Raevaara on kirjoittanut kuvataidekasvatuksen opettamisesta verkossa (Raevaara, 2006). Koska koronapandemian aikaisen etäopetuksen vaikutuksista on tarjolla rajatusti tutkimusta, pyrin omalla tutkimiselläni tuottamaan aiheesta tietoa kuvataiteenopetuksen näkökulmasta. Uusia tutkimuksia ja artikkeleita aiheesta ilmestyi kesken tämän tutkielman kirjoittamisen, joten uutta tietoa syntyy varmasti enemmän vielä jatkossakin.

Rajaan tässä tutkielmassa toteuttamani kyselyn Aalto-yliopiston kuvataidekasvatuksen opiskelijoihin. On mielekästä saada tietoa juuri tästä ryhmästä, sillä opiskelijoista moni omaa kokemusta etäopetuksesta sekä opiskelijana että opettajana ja he ovat oman kokemukseni mukaan hyvin tietoisia tilanteen vaikutuksista itseensä ja muihin. Kuvataiteen opetus keskittyy paljolti fyysiseen kanssakäymiseen ja tekemiseen, joten siirtymä opetukseen, joka tapahtuu jokaisen omasta kodista ruudun välityksellä, on ollut iso muutos käytettyihin opetusmenetelmiin ja opiskelukäytäntöihin. Kuvataidekasvatuksen opetusta tutkimalla voimme saada tietoa korona-ajan vaikutuksista opettajankoulutukseen sekä taideopetukseen.

2. Keskeiset käsitteet ja teoria

Ensimmäisenä tulen käymään läpi opinnäytteeni kannalta tärkeitä teemoja ja käsitteitä. Kirjoitan etäopetuksen kehityksestä ja sen määrittelystä. Tulen myös käsittelemään sitä, millaista etäopetus- ja opiskelu on ollut korona-aikana. Tämän teorialuvun tarkoituksena on luoda syvempää ymmärrystä Covid19-viruksen aiheuttaman erikoistilanteen aikaisesta etäopiskelusta ja näin luoda pohjaa kyselytutkimuksen vastausten läpikäynnille.

2.1 Etäopetus ja -opiskelu

Nummenmaan (2012, s. 20) mukaan ”[e]täopetuksella tarkoitetaan kaikkea tieto- ja viestintätekniiikan avulla tuettua opetusta ja ohjausta, jossa oppija ja opettaja ovat fyysisesti eri paikassa”. Etäopetuksessa perinteistä luokkahuonetta ei ole, vaan kohtaamispaikkana toimivat erilaiset verkon viestittelyalustat ja videopuhelupalvelut. Näissä vuorovaikutus tapahtuu kahdella tavalla: samanaikaisesti tai eriaikaisesti. Samanaikaisessa vuorovaikutuksessa opettajat ja opiskelijat pystyvät keskustelemaan keskenään esimerkiksi videon välityksellä. Eriaikaisesti tapahtuvassa opetuksessa opiskelu tapahtuu itsenäisesti ja opettajaan ollaan yhteydessä esimerkiksi viesteillä. (Nummenmaa, 2012.)

Simonsonin ja Seepersaudin (2019) tarjoaman määritelmän mukaan etäopetus koostuu neljästä komponentista. Ensinnäkin opetuksen tulee olla instituution järjestämää erotakseen muusta itseopiskelusta. Toiseksi määritelmän täyttymiseksi tulee opettajan ja opiskelijoiden olla opetuksen aikana eri tiloissa. Tämä voidaan kuitenkin käsittää Nummenmaan (2012) tavoin niin, että opetus tapahtuu eriaikaisesti, eikä opetustilanteen tarvitse olla määritelmän täyttääkseen samanaikaisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa. Kolmanneksi heistä tärkeää on myös se, että välineenä opetukseen käytetään vuorovaikutteisia viestintäalustoja. Neljänneksi etäopetukseen kuuluu oppimiskokemusten ja -tuotosten jakaminen äänen, videon tai muiden tapojen avulla. (Simonson & Seepersaud, 2019.)

Etäopetuksen juuret yltävät 1800-luvun loppupuolelle. Ennen teknologiaa ja internetiä etäopetusta voitiin toteuttaa kirjeenvaihdon kautta. Tällä tavoin opetusta voitiin tarjota ihmisille heidän asuinpaikastaan huolimatta. (Nummenmaa, 2012, s. 20.) Vuonna 1937 toimintansa aloittanut A.B.C.-piirustuskoulu oli yksi tällainen taiteenopetukseen keskittyvä kirjekursseja tarjoava koulu Suomessa. Etänä opiskelu näinä aikoina tapahtui itsenäisesti eriaikaisessa vuorovaikutuksessa opettajan kanssa. (Tamminen, 2018.) Enemmän vuorovaikutusta etäopetukseen on syntynyt ääni- ja videopuheluiden mukaan tulon myötä.

Etäopetuksessa läsnäoloa luodaan eri tavoilla kuin normaalissa luokkatilanteessa. Esimerkiksi videopuheluiden kautta toisesta ihmisestä näkee vain osan hänen kehostaan ja silloin tietyt vuorovaikutuksen osa-alueet jäävät tilanteesta pois. Opettajat katsovat ohjaustilanteissa ja niiden ulkopuolella opiskelijoiden kehonkieltä, sekä käyttävät katsettaan esimerkiksi välineenä puheenvuorojen jakamiseen (Haataja, 2021). Kun opettaja ei näe ruudun toiselle puolelle, ei hän voi helposti varmistua siitä, että opiskelijat ovat ymmärtäneet tehtävänannon ja keskittyvät meneillään olevaan opetukseen. Etäopetuksessa viestinnästä voi puuttua tärkeät tekijät kuten

kasvonilmeet ja äänenpainot, joiden avulla tulkitaan puhujan tarkoitusperiä ja tunteita. Varsinkin sosiaalinen läsnäolo etäopetusympäristöissä nähdään tärkeänä verkko-opetukselle, koska sen avulla voidaan vähentää yksinäisyyden ja eristäytymisen tunteita, jotka ovat yleisiä etäopetuksessa oleville opiskelijoille (Whiteside, Dikkers & Lewis, 2017, s. 180).

2.2 Covid-19-viruksen aikainen opetus ja opiskelu

Aktiivisten koronatapausten määrä ja tautitilanteen vakavuus pääkaupunkiseudulla on vaihdellut kuluneen vuoden aikana, joten opinnoissa on toteutettu vaihtelevasti etä-, monimuoto- ja lähiopetusta. Lähiopetus ei ole siis täysin kadonnut kuvataidekasvatuksen opinnoista tänä aikana, vaikka etäopetus onkin ollut vahvasti läsnä lähes jokaisen opiskelijan elämässä. Opetus kampuksella on jouduttu järjestämään turvallisuustoimenpiteet huomioon ottaen ja fyysinen kontakti toisiin on pyritty pitämään minimissä. Näillä toimenpiteillä on ollut vaikutusta joidenkin kurssien järjestelyihin, kuten ryhmäkokoihin.

Aalto-yliopistossa kuvataidekasvatuksen pandemian aikainen etäopetus on tapahtunut pääsääntöisesti Zoom-videopuhelupalvelun avulla. Palvelu tarjoaa mahdollisuuden pitää videokonferensseja, joissa jokainen osallistuja voi olla video- ja ääniyhteydessä muihin. Zoom-palvelussa tapahtuneet opetustilanteet ovat pyrkinneet jäljittelemään lähiopetusta. Vaikka opetus on tapahtunut etänä ruudunvälityksellä, se vaatii silti opettajan ja opiskelijoiden läsnäoloa samalla tavalla kuin lähiopetus normaalissa tilanteessa. Läsnäolo onkin tärkeä osa kuvataidekasvatuksen yliopisto-opintoja, koska sen avulla voidaan harjoitella työelämässä myöhemmin tarvittavia taitoja. Esimerkiksi ryhmässä toimiminen ja keskustelutaidot ovat tärkeitä kuvataidekasvattajille ja näitä harjoitellaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tämä näkyy myös kurssien läsnäolovaatimuksissa. Aalto-yliopistossa kuvataidekasvatuksen kursseilla vaaditaan usein vähintään 80 %:n osallistumista.

Korona-ajan etäopiskelu poikkeaa monella tapaa normaalista etäopiskelusta. Isona muutoksena on ollut kodin ulkopuolisten opiskelutilojen käytön vaikeutuminen ja pahimmissa tapauksissa tilojen käyttö on voinut olla jopa mahdotonta. Yliopistolla itsenäiseen opiskeluun tarkoitettut tilat rakennuksissa ja kirjastoissa ovat olleet avoinna vaihtelevasti. Tilanteen alkuvaiheesta kului useita kuukausia, ennen kuin kampuksen tiloihin saatiin toimivat varausjärjestelmät ja monesta opiskelijasta tuntuu vieläkin vaikealle pysyä perillä näistä vaihtuvista järjestelyistä, vaikka niistä päivitetäänkin Aalto-yliopiston nettisivuille. Tämän lisäksi on tärkeä huomioida muut muutokset opiskelijaelämässä. Erilaiset tapahtumat tuovat normaalisti tasapainoa opiskelulle ja antavat mahdollisuuden tavata muita opiskelijoita. Kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden ainejärjestön Kooman etätapahtumiin ei ole osallistunut paljoa ihmisiä, koska moni opiskelija ei jaksakaan olla ruudun ääressä enää vapaa-ajallaan. Tämä on osaltaan vaikeuttanut yhteisöllisuuden luontia yliopistoympäristössä.

Muutoksessa on yliopistomaailman lisäksi ollut opiskelijoiden muu elämä, millä voi olla vaikutuksia heidän kokemuksiinsa etäopiskelusta. Koronalla on THL:n (2020) asiantuntija-arvion mukaan ollut vaikutusta opiskelijoiden psyykkiseen hyvinvointiin. Raportissa kerrotaan korkeakouluopiskelijoiden hyvinvoinnin heikentyneen vuoteen 2019 verrattuna ja sen olevan

yhteydessä muun muassa koronaviruksen aiheuttamiin huoliin omasta ja muiden terveydestä. Sama raportti kertoo, että opiskeluterveydenhuollon palveluihin mielenterveysongelmien vuoksi hakeutuvat ovat lisääntyneet ja yleinen työttömyys on ollut Suomessa nousussa vuoden 2020 syyskuussa. Tilanne on siis vaikuttanut opiskelijoiden arkeen selvästikin monilla tavoilla.

2.3 Mikä ihmeen kokemus?

Sanalla kokemus voidaan viitata moniin eri asioihin. Kyselytutkimusta tehdessä näin hyödylliseksi selventää vastaajille, että pyytäessäni heitä kertomaan kokemuksistaan toivon heidän kertovan tapahtumista, tuntemuksista ja ajatuksista. Määrittely perustui Kukkolan (2018) tekstiin *Kokemuksen tutkimuksen metatiede: kokemuksen käsitteen käytön ja kokemuksen ehtojen tutkimus*. Samainen teksti sai minut tutkijana miettimään, voiko kaikkia kokemuksia edes tuoda esiin kirjoitetun tekstin kautta. Saamieni vastauksien laatu olisi voinut olla täysin erilainen, jos olisin pyytänyt opiskelijoita tuottamaan vaikkapa valokuvia omista kokemuksistaan. Kuvallinen työskentely olisi voinut tuottaa erilaista syvyyttä ja vivahteita tutkimuksessa esiin tuleviin kokemuksiin, sillä tämä on varmasti monelle taideopiskelijalle luonnollinen tapa tuoda esiin omia ajatuksiaan.

Tutkielmani kannalta on myös tärkeä tuoda esille, mitä kaikkea yliopisto-opiskelulla tarkoitetaan siihen liittyvistä kokemuksista puhuttaessa opiskelijoiden näkökulmasta. Käyttämäni näkökulma on syntynyt seurauksena omista ajatuksistani opiskelijana sekä keskusteluista muiden yliopisto-opintojaan suorittavien kanssa. Näkökulmalle olen saanut vahvistusta tehdyn kyselyn vastauksista, joista heijastuu opiskelijoiden näkemys siitä, mikä kaikki kuuluu mukaan heidän kokemuksiinsa opiskelusta. Yliopisto-opiskelun piiriin opiskelijat liittävät niin tunneilla kuin niiden ulkopuolella tapahtuvan toiminnan. Opiskelua yliopistossa tapahtuu kursseilla opettajan ohjauksessa sekä itsenäisesti työskennellessä. Myös opiskelijayhteisö ja -tapahtumat ovat iso osa opiskelijoiden kokemuksesta, vaikka ne eivät kuulukaan opintosuunnitelmaan. Kampuksen tilat ja niissä työskentely sekä oleskelu ovat tärkeitä opiskelijoille. Niissä tapahtuva toiminta kuten kirjojen lainaaminen kampuksen kirjastosta tai ruokailu opiskelijaravintoloissa luokitellaan osaksi opiskelukokemusta, vaikka tämä tapahtuisikin vapaa-ajalla. Yliopisto-opiskelun kokemuksesta puhuttaessa on käsittelyssä siis laaja kokonaisuus erilaisia osa-alueita.

Näkemys maailmasta ja tätä kautta sen kokeminen pohjautuu erilaisiin tekijöihin kuten ihmisen aikaisempiin kokemuksiin ja kulttuuriin (Laine, 2001, s. 30–31). Vaikka kyselyn vastaajat ovat kaikki kuvataidekasvatuksen opiskelijoita samasta yliopistosta, ovat heidän elämäntilanteensa hyvinkin erilaisia. Tämä tarkoittaa, että kaksi opiskelijaa voivat kokea saman tilanteen täysin eri tavoilla. Vastakkaiset vastaukset ovat kuitenkin molemmat arvokkaita, sillä laadullisessa tutkimuksessa objektiivisuus syntyy kokemusten subjektiivisuuden tunnistamisesta (Eskola & Suoranta, 2005, s. 17–18).

Kokemuksia tutkittaessa itseäni kiinnostaa niiden erilaisuus. Opiskelijana minulla itselläni on valmis käsitys omista kokemuksistani kuvataidekasvatuksen etäopiskelusta. Nämä ohjaavat ennakkokäsityksiäni ja sen vuoksi yritin parhaani mukaan kyselyä suunnitellessa miettiä, miten saisin kerättyä myös omien kokemuksieni vastaisia näkemyksiä. Tuomalla esiin erilaisia

kokemuksia voimme saada monipuolisen kuvan siitä, millaista on ollut opiskella pandemian aikana. Kerätyt kokemukset ovat henkilökohtaisia, mutta niitä tutkimalla pystymme paljastamaan jotain yleistä tästä tilanteesta (Laine, 2001, s. 32). Parhaimmassa tilanteessa pystyn tutkielmani avulla oppimaan näkökulmista, jotka eivät ennen kyselyn tekoa olisi edes tulleet mieleeni.

3. Aineiston keruu ja analysointimenetelmät

Tässä luvussa kerron toteuttamastani kyselylomakkeesta ja siitä, miten tulen opinnäytteessäni analysoimaan sen avulla kerättyä aineistoa. Pidän huolen, että toteutus tapahtui Tutkimuseettisen neuvottelukunnan TENK:n (2019) ihmiseen kohdistuvien tutkimusten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti. Kun tutkitaan aiheita, joissa ihmiset kertovat kokemuksistaan ja aiheesta voi nousta esille terveyteen liittyviä vastauksia, on tärkeä olla huolellinen, kuinka tietoa kerätään ja tallennetaan. Tein tietoisena päätöksen olla kysymättä onko vastaaja sairastanut koronan, koska en halunnut ottaa riskiä ihmisten terveyteen liittyvien tietojen tallettamisessa. Olin kuitenkin tietoinen, että vastauksissa esiin saattaisi nousta opiskelijoiden fyysiseen ja mielenterveyteen liittyvät teemat. Kyselyn saatetekstiä kirjoittaessa huomioin Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2018, s. 204) ohjeistuksen mukaisesti, mitä vastaajalle on tärkeä ilmoittaa ennen kyselyyn osallistumista.

Helmikuussa 2021 toteutin nettilomakekyselyn Google Forms -pohjalla. Kyselyyn käytetty pohja kysymyksineen löytyy tutkielman liitteistä. Kyselyn kohderyhmänä olivat Aalto-yliopiston kuvataidekasvatuksen kandi-, maisteri- ja erillisen maisteriohjelman opiskelijat. Valitsin kohderyhmän, koska halusin saada mahdollisimman laajan kuvan kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden kokemuksista ja vertailla eroavatko eri vuosikurssien kokemukset toisistaan. Kyselyyn vastasi 27 opiskelijaa lähes jokaiselta vuosikurssilta kyselyn ollessa avoinna 3.2.–14.2.2021 välisenä aikana. Jaoin kyselyn opiskelijoiden sähköpostilistalla, kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden ainejärjestön Kooma ry:n Facebook-ryhmässä ja viestiryhmässä Telegrammissa.

Nettilomakekysely laadullisen tutkimuksen menetelmänä ei ole täysin ongelmaton. Monissa tapauksissa vastaamattomuuden taso voi nousta korkeaksi ja tutkijan on vaikea varmistua siitä, kuinka vakavasti vastaajat ottavat kyselyyn vastaamisen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2018, s.195). On esimerkiksi mahdollista, että negatiivisimmat kokemukset omaavat opiskelijat ovat jättäneet vastaamatta, sillä lomakkeen täyttäminen vaatii aikaa ja jaksamista. Näistä syistä en voi sanoa täysin varmasti saaneeni laajinta mahdollista skaalaa kokemuksista, vaikka onnistuinkin saamaan useita vastauksia ja eroavia mielipiteitä.

Jo lomakkeen suunnitteluvaiheessa tein teemoittelua jakamalla kysymykseni neljään eri osa-alueeseen: taustatietoihin, kokemuksiin, vaikutuksiin ja siihen, kuinka kehittää korona-ajan etäopiskelua. Käytän näitä aihealueita tuloksien tarkastelussa, mutta lopullinen teemoittelu syntyy analyysin tuloksena, jotta omat ennakko-oletukseni eivät vaikuttaisi liiaksi tuloksiin (Juhila, n.d.). Kysely koostui kahdestatoista kysymyksestä, joista kymmenen olivat avoimia kysymyksiä ja kaksi monivalintoja. Taustatiedoissa kysyttiin vastaajan vuosikurssia ja millaiseen opetukseen hän on osallistunut korona-aikana. Tätä tietoa tulen hyödyntämään pohtiessani, millaisia eroavaisuuksia eri opiskeluvaiheissa olevilla opiskelijoilla on ollut. Kokemuksia kartoittavat kysymykset pyysivät

vastaajaa kuvailemaan kokemuksiaan ja tekijöitä niiden taustalla. Kyselyn osio, jonka otsikko on ”Vaikutukset”, pyrki selvittämään, millä tavoilla vastaajat uskovat kokemuksiansa vaikuttaneen itseensä nyt ja tulevaisuudessa. Viimeisenä kysyttiin opiskelijoiden kokemuksia ja ehdotuksia siihen, kuinka etäopiskelusta voisi tehdä mielisempää. Kyselyssä tarjottiin näiden osioiden jälkeen mahdollisuus antaa vapaasti kommentteja tai ajatuksia kyselyn aiheeseen liittyen.

Analyysimenetelmänäni käytän fenomenografista analyysia. Se on laadullisen tutkimuksen suuntaus, jonka avulla voidaan tutkia kokemuksia käyttämällä apuna tutkittavien ihmisten eroavia käsityksiä aiheesta. Analyysin avulla yritän eroavia näkemyksiä tutkimalla saada laajan kuvan kuvataidekasvatuksen opiskelijoiden etäopiskelukokemuksista. Tarkoitukseni on syventää ymmärrystä aiheesta ja olla kriittinen omista johtopäätöksistäni, sillä olen samassa asemassa kuin tutkittavani ja omaan omat käsitykseni ja kokemukseni korona-ajan opiskelusta. Tämä kriittinen reflektio on tärkeä osa fenomenologista näkökulmaa ja hermeneuttista kehää. (Laine, 2001.) (Rissanen, 2006.)

4. Tulosten tarkastelu

Tässä luvussa käyn läpi kyselyyn tulleita vastauksia ja analysoin keräämäni aineistoa. Tulosten tarkastelun olen jaotellut kyselyn neljän eri yläteeman mukaan ja näiden läpikäymisen jälkeen teen vielä yhteenvedon vastauksista. Kuten aikaisemmin tutkielmassa mainitsin, tulen käyttämään fenomenografista analyysia. Tämä tarkoittaa, että nostan esiin lainauksia vastauksista, jotka kuvastavat hyvin usean opiskelijan kokemuksia ja muita samantapaisia vastauksia. Samalla pyrin tuomaan esiin mahdollisimman monipuolisen valikoiman eri näkökulmia aiheeseen.

4.1 Taustatiedot

Kyselylomakkeen ensimmäisessä osassa opiskelijoilta kysyttiin taustatietoja heidän opiskelutilanteestaan. Osiossa kaksi ensimmäistä kohtaa olivat suljettuja kysymyksiä, joilla selvitettiin vastaajan vuosikurssi ja onko hän osallistunut koronatilanteen aikana lähi- tai etäopetukseen. Kolmas kysymys oli avoin ja pyysi opiskelijaa listaamaan tai kertomaan minkälaisia etäopiskelun ja -opetuksen muotoja hän muisti kohdanneensa kursseilla korona-aikana. Tarkoitukseni oli selvittää, millaisia etäopiskelun tapoja Aalto-yliopiston kuvataidekasvatuksen opiskelussa on käytetty.

Taustatiedoista selvisi vastaajia olleen monesta eri vaiheesta kuvataidekasvatuksen opintoja. Kandidaattiopintoja suorittavista kyselyyn vastasi neljä 1. vuoden opiskelijaa, kuusi 3. vuoden opiskelijaa ja viisi muun vuoden opiskelijaa. Maisteriopiskelijoista vastanneista kolme olivat 1. vuoden opiskelijoita, viisi 2. vuoden opiskelijoita ja yksi muun vuoden opiskelija. Erillisen maisteriohjelman opiskelijoista vastasi yksi 1. vuoden opiskelija, yksi 2. vuoden opiskelija ja yksi muun vuoden opiskelija. Tämä tarkoittaa, että sain vastauksia vähintään yhdeltä opiskelijalta, jokaisesta tutkittavasta vuosikurssista pois lukien 2. vuoden kandidiopiskelijat, joista kukaan ei

vastannut kyselyyn. Vaikka tutkimusotos yltääkin lähes jokaiseen vuosikurssiin, jättää se silti monia kokemuksia ulkopuolelleen. Kyselylomakkeiden yleinen ongelma on vastausten kato ja siitä johtuva vastausten jakautuman vinous (Anttila, 2006, s.183). Ei voida siis olettaa yhden opiskelijan edustavan kokonaisen vuosikurssin kokemusta.

Kaksikymmentäyksi opiskelijaa vastasi kyselyyn osallistuneensa korona-aikana sekä lähi- että etäopetukseen. Kuusi opiskelijoista oli samana ajanjaksona osallistunut vain etäopetukseen. Näistä pelkkään etäopetukseen osallistuneista yksi oli ensimmäisen vuoden maisteriopiskelija, ja loput viisi olivat kolmannen tai muun vuoden kandiopiskelijoita. Uskon tämän jakauman johtuvan siitä, että kolmannen ja muun vuoden kandiopiskelijat ovat suorittaneet suurimman osan taidekurseista ja keskittyvä kirjoittamaan opinnäytettään sekä suorittamaan muita teoriapohjaisempia kursseja, joita ei ole korona-aikana täytynyt priorisoida järjestettäväksi kampuksella lähiopetuksessa.

Opiskelijat kertoivat kohdanneensa monia erilaisia etäopiskelun ja -opetuksen tapoja. Vastaajista jokainen kertoi osallistuneensa etäluennolle ja kaksikymmentäyksi opiskelijaa listasi tehneensä kirjoittamista vaativia tehtäviä kuten esseitä tai oppimispäiväkirjan pitämistä. Useampi opiskelija kertoi toteuttaneensa etäopiskelussa taideprojekteja tai -harjoitteita. Moni mainitsi tehneensä ryhmätöitä, käyneensä keskusteluja ja pitäneensä esitelmiä Zoomin välityksellä. Muutama opiskelija kertoi suorittaneensa esitelmän kuvaamalla sen videolle. Näiden lisäksi vastauksissa kerrottiin, että opiskelussa käytettiin esimerkiksi podcastien kuuntelua sekä kävelyiden tekemistä yksin ja yhdessä. Vastauksissa tuli myös esille opetusharjoittelun suorittaminen etänä.

4.1.2 Yliopisto-opintojen vaiheen vaikutus kokemuksiin

Opintovaihetta kysymällä halusin selvittää sen vaikutusta opiskelijoiden kokemuksiin, ja tästä nousi vastauksissa esiin muutamia erityisyyksiä varsinkin opintojensa alku- ja loppuvaiheessa olevien kokemuksissa. Aineistosta selvisi, että ensimmäisen vuoden kandiopiskelijat kokivat vaikeuksia luoda yhteyttä uuteen opiskeluympäristöön ja -yhteisöön.

Vaikeinta on ollut aloittaa uudet opinnot koronan aikana. En ole tuntenut yhteyden muodostamista kouluuni tai kamoukseen [kampukseseen] juuri lainkaan. Henkilökunta tuntuu etäiseltä, ja tiedonvälitys tärkeistäkin asioista on ollut vaivanloista. On outoa, etten ole tutustunut muihin kuin oman ryhmäni opiskelijoihin.

Kyllä sitä usein haikailee että miltä kouluelämä näyttäisi jos kaikki asiat olisivat normaalisti. Ikävää kun ei pysty tutustumaan muihin opiskelijoihin kunnolla ja ei pysty oppimaan luokkatiloissa. Ikävää myös että ei ole kokenut mitään opiskelupippaloita ja tapahumia! Tuntuu että jää monesta asiasta paitsi. Olen kokoajan toiveikkaana siitä että syksy näyttäisi paremmalta! [...]

Näistä yliopistossa vuonna 2020 kandiopintonsa aloittaneista kaksi kertoivat kokeneensa vaikeaksi luoda yhteyksiä henkilökuntaan ja opiskelijoihin oman vuosikurssinsa ulkopuolelta. Zoomin kautta ihmisiin tutustumisen kuvailtiin jäävän pintapuoliseksi. Vastauksien perusteella opiskelijat ovat kokeneet ongelmia tiedonsaannissa, ja sen vuoksi heillä on ollut epäselvyyttä opintoihin liittyvistä käytännön asioista, kuten kurssivalinnoista. Kaikkien neljän kyselylomakkeeseen vastanneen ensimmäisen vuoden kandiopiskelijan kirjoitusten perusteella vaikuttaa sille, että orientaatio yliopistomaailmaan on ollut korona-aikana hankala. Juuri heidän vastauksistaan nousi vahvana esiin kokemus pelosta, että menettää tärkeän osan yliopistokokemuksesta. Eräs heistä listasikin paitsi jäämisen pelon olevan yksi negatiivisista etäopiskelukokemuksistaan. Jokainen näistä opiskelijoista kertoi lisäksi positiivisia kokemuksia, jotka olivat linjassa muiden vuosikurssien vastaajien kanssa, joten ei heidänkään kokemuksensa ole ollut täysin negatiivinen.

Maisterivaiheen toisen vuoden opiskelijoiden vastauksissa ilmeni heidän kokevan opiskelunsa normaalia vahvemmin suorittamisena.

Kirjoitan gradua. Se että en ole pystynyt työskentelemään koulussa enkä tapaamaan ohjaajani kasvatusten on vaikuttanut motivaatioon. Instituution konteksti tuntuu olevan tässä tärkeässä asemassa, koska kampuksella oma työskentely tuntuu jollain tavalla oleelliselta tai merkitykselliseltä. Kotona tuntuu siltä että teen pelkkää suoritusta niin että pystyisin valmistumaan.

En enää tapaa ketään koulukavereita, paitsi niitä jotka ovat minulle läheisimpiä. Jo ennen koronaa halusin valmistua mahdollisimman pian, ja etäopiskelu on tehnyt kaikesta hieman tylsempää ja monotonisempaa, mikä lisää valmistumishalukkuutta entisestään. Yliopistossa ei ole erityisen hauskaa tällä hetkellä, mutta tämä ei ole pelkästään etäopiskelun syytä.

Motivaation lasku näkyi lähes kaikkien vuosikurssien vastauksissa, mutta valmistumassa olevilla opiskelijoilla tämä kuitenkin näyttäytyi haluna valmistua mahdollisimman pian.

Yliopisto-opintojen vaiheella näytti olevan jonkin verran vaikutuksia opiskelijoiden kokemuksiin, mutta kuten aikaisemminkin mainittiin, ei muutamien vastaajien perusteella voi tehdä varmoja oletuksia kokonaisesta vuosikurssiryhmästä. Vaikka kuvataidekasvatuksen vuosikurssit ovat suhteellisen pieniä, esimerkiksi vuonna 2020 kandiopintonsa aloittaneita on kaksikymmentäyksi. Jo tähän joukkoon mahtuu eroavia kokemuksia ja näkemyksiä, eivätkä he ole yksi yhtenäinen ryhmä.

4.2 Opiskelijoiden kokemukset

Kyselyn kolmas osio oli otsikoltaan ”Kokemukset” ja se pyrki kartoittamaan opiskelijoiden erilaisia kokemuksia korona-ajan etäopiskelusta. Ensimmäisenä vastaajat saivat täyttää avoimen

kysymyksen, jossa pyydettiin kuvailemaan vapaasti omia kokemuksiaan etäopiskelusta. Toisena ja kolmantena vastaajia pyydettiin luettelemaan yhdestä kolmeen negatiivisia ja positiivisia kokemuksiaan. Neljännessä kohdassa vastaajilta kysyttiin ovatko jotkin tekijät vaikeuttaneet heidän etäopiskeluaan.

Eräs opiskelijoista tiivistä hyvin yhteen vastaukseensa lähes kaikki aiheet, jotka nousivat esiin kyselyyn tulleista vastauksista.

Kaikki on kääntynyt ylösalaisin. Mikä on ennen ollut mukavaa on nyt epämiellyttävää ja toisinpäin. On ihanaa nukkua pidempää aamulla kun ei tarvitse matkustaa pitkää matkaa otaniemeen ja etsiä tiloja kampuksella pyörien. On ihanaa kun voi rytmittää omaa arkeaan paremmin. Etäopiskelu sopii minulle hyvin, sillä vaatimustaso on laskettu ja olen voinut keskittyä yksittäisiin tehtäviin paremmin. Ryhmätyöskentely etänä on kamalaa. En osaa lukea muita ryhmäläisiä lainkan ja konfliktien syntyminen on helppoa.

Opiskelijoiden mielipiteet ja kokemukset eroavat toisistaan, eikä voida todeta heillä olevan yhtenäistä näkemystä korona-ajan etäopiskelusta. Samat aiheet kuitenkin nousivat useissa vastauksissa esiin, vaikka näkemys olisikin ollut eri. Opiskelijat itsekin näkivät tilanteen ristiriitaisessa valossa.

Etäopiskeluun suhtautumiseni on hyvin ristiriitainen. Toisaalta on mukavaa, kun välimatkoja ei tarvitse matkustaa paikan päälle ja fyysinen läsnäolo ei samalla tavoin kuormita, luennoilla voi jalotella ja vaikkapa venytellä vapaasti. Samaan aikaan tunnen itseni yksinäiseksi ja vuoden vaihteen jälkeen olen huomannut, että tauot ovat lyhentyneet tai niitä ei enää samoin huomioida. Suurin osa tehtävistä on esseemuotoisia ja lukumateriaalia on huomattavasti enemmän, opinnot tuntuvat kovin yksinäisiltä eikä omaa ajatteluaan pysty refleктоimaan samalla tavalla kuin ennen, ns. metatyöskentely jää kokonaan pois. Opintojen kanssa ollaan todella yksin ja opiskelukaverit ovat jääneet elämästäni kokonaan pois. Opettajien tavoittaminen on hankaloitunut runsaan sähköpostiliikenteen vuoksi ja tunnun hukkuvan oppilaana massa.

Kaikki vastaajista osasivat luetella edes yhden positiivisen kokemuksen korona-ajan etäopiskelusta ja vastaajista kuusitoista mainitsivat koulumatkojen puutteen olevan yksi näistä.

Ehdottomasti suurin etu on aikataulun helppous, kun siirtymiseen ei mene aikaa. Koronan jälkeenkin toivoisin, että joissain tilanteissa, kuten harjoitteluun liittyvissä palavereissa, voitaisiin käyttää etäyhteyttä. On aivan turhaa juosta ympäri pääkaupunkiseutua, jos siihen ei ole pakottavaa syytä.

[...] En viihdy kampuksella ja sen tiloissa ollenkaan, joten on ollut kivaa pitää etäisyyttä niistä. Aamut on mulle vaikeita ja on kiva kun voi nukkua vähän myöhempään ja ”kellahtaa” sängystä suoraan luennolle. Sytytän yleensä kivan kynttilän ja olo tuntuu mukavalta kun voi omasta, viihtyisästä pesästä käsin osallistua kursseille.

Opiskelijat kertoivat myöhästyneensä harvemmin, kun kursseille pystyi osallistumaan tietokoneen välityksellä. Muutama myös toivoi, että tätä voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää pidettäessä pienempiä palaverreja.

Vaikka etäluennot koettiin käteviksi, oli opiskelijoilla paljon huolestuttavia kokemuksia niihin osallistumisesta.

Olen kokenut sen [etäopiskelun] pääosin positiivisena, tosin nyt siihen on jo sen verran tottunut että voi sanoa näin. Erityisesti korona-ajan/etäopiskelun alussa jännitti kovasti mennä uusille kursseille, sillä kohtaaminen zoomissa (ruudulla vaan liuta päitä joista ei voi lukea tyypillisiä sosiaalisia eleitä jne.) tuntui jännittävämmältä kuin oikeassa elämässä [...]

En uskalla osallistua keskusteluihin Zoomin välityksellä, joten olen usein vain hiljaa ja tunnen oloni yksinäiseksi [...]

Videoyhteyden kautta (kamera päällä) olet koko ajan katseen alla, etkä pääse levähtämään. Et voi olla ihan varma, kuka katselee. Kohtaat ulkonäkösi ja miltä näytät sillä hetkellä. Se ei ole aina miellyttävää, jos ei ole tyytyväinen itseensä. Pelkää, että viestisi ja ilmaisusi ei tule ymmärretyksi. On vaikea tulkita vastakuuntelijan reaktioita.

Luennoilla puheenvuorojen ottaminen tuntuu vaikealta. Joutuu näyttämään ja lukemaan reaktioita paljon aktiivisemmin, mikä on raskasta.

Muutama opiskelija mainitsi kameran päällä pitämisen olevan heille puuduttavaa. Kameroiden kautta kommunikointi koettiin muutenkin vastaajien mielestä haastavaksi, sillä toisen eleitä ja ilmeitä on ollut vaikeampi lukea kuin kasvotusten. Monet opiskelijoista kokivat vaikeaksi ottaa puheenvuoroja etäluennoilla, joka johti siihen, etteivät he halunneet olla yhtä aktiivisia kuin he olisivat olleet normaalissa tilanteessa.

Vaikka etäluennot koettiin usein raskaina, oli opiskelijoilla myös positiivista sanottavaa niistä.

voi hakea välipalaa kun tarvitsee, voi kuunnella halutessaan vaikka jumpaten tai sängyssä makoillen, saa olla omissa oloissaan

[...] Zoom tapaamisista huolimatta niissä on monesti saatu rakennettua lämmin tunnelma ja hyvin kulkevaa keskustelua.

Se on ollut yllättävän OK. Keväällä 2020 tuntui, että en jaksaa opiskella lainkaan, jos syksy jatkuu etänä, mutta olen adaptoitunut aika hyvin. Aluksi meinasin saada paniikkikohtauksen aina kun minun piti sanoa jotain, mutta nykyään oikeastaan pidän etäopetuksesta. Olen krooninen myöhästelijä, mutta ehdin aina etäopetukseen ajoissa paikalle, vaikka sitten suoraan sängystä. Opetusharjoittelu oli myös yllättävän ok etänä, sillä pelkään luokan edessä olemista. Joitain asioita on ollut mahdotonta toteuttaa etänä, ja esimerkiksi ristiriitatilanteet ovat Zoomissa erityisen haastavia sekä opettajan että opiskelijoiden kannalta. Monet opettajat ovat kuitenkin selviytyneet hyvin etäopetuksen haasteista - jotkut ovat selkeästi kokeneita tällaisen teknologian kanssa [...]

Vastaajat kokivat mukavaksi olla välillä vain passiivisena seuraajana etäluennoilla, vaikka muuten pitäisivätkin kursseilla tapahtuvista keskusteluista ja osallistavista tehtävistä. Vastaajista muutamat kehuivat, että tilanteeseen nähden hyvän ilmapiirin luomisessa on onnistuttu ja opettajat ovat suurimmaksi osaksi olleet myötätuntoisia. Jotkut opiskelijat pohtivatkin tilanteen lisännen empatiaa opiskelijoita ja yliopiston henkilökuntaa kohtaan. Vaikka useat opiskelijat kertoivat etäluennoilla keskustelun olevan vaikeaa, vastauksista tuli ilmi, että luennoilla siitä huolimatta pystyttiin luomaan ajoittain kiinnostavia ja merkityksellisiä keskusteluja. Opiskelijoilla oli erilaisia kokemuksia osallistumisesta etänä. Jotkut kokivat sen helpottaneen sosiaalisten tilanteiden pelkoa, kun taas toiset näkivät osallistumisen pelottavana ja ahdistavana. Tilanteeseen totuttamisella oli tässä myös vaikutusta, kuten yksi edellä mainituista vastaajista kertoi. Kaikille tilanteeseen totuttaminen ei ollut helpottanut etänä tapahtuville luennoille osallistumista.

Yleinen huoli opiskelijoille oli sopivien laitteiden ja tilojen puuttuminen. Vastauksissa tämä näkyi etäopiskelua vaikeuttavissa tekijöissä.

Asun kumppanin kanssa yksiössä, ja molemmilla on etäopetusta. Hämeentien remontin melu aiheutti haittaa pitkin syksyä. Lisäksi tietokoneeni ei ole tarpeeksi hyvä, että olisin pystynyt tekemään joitain 3D harjoitteita.

Perhe-elämä, se ettei ole työhuonetta mihin piiloutua opiskelemaan. Vanhat laitteet, kone välillä kaatuu.

Jotkut opiskelijoista kokivat kodin turvalliseksi ja mukavaksi paikaksi opiskelulle, mutta kaikilla ei näin kuitenkaan ollut.

[...] tuntui, etten kotona saanut opiskella rauhassa. Oma työtila puuttui ja jouduin pyytelemään anteeksi sitä, että olen jatkuvasti kotona palavereissa/etäluennolla, ylipäätäänsä paikalla [...]

Monet opiskelijoista asuvat kumppaneiden, kämppäkavereiden tai perheenjäsenten kanssa. Tämä on vaikeuttanut keskittymistä ja joissain tapauksissa aktiivista osallistumista keskusteluihin. On myös tärkeä huomioda, että opiskelijoilla on käytössään hyvin eritasoisia laitteita, joilla he osallistuvat kursseille ja opiskelijoiden tietoteknisissä taidoissa on eroja.

[...] Tietokoneohjelmien oppiminen on erityisen vaikeaa, koska pienellä näytöllä näkymän vaihtaminen on hidasta ja yksittäisiin ongelmiin ei ehditä reagoida; täten osa oppilaista putoaa kärryiltä kokonaan [...]

Vastauksista nousi esille, että varsinkin huono nettiyhteys on ollut yleinen ärsytyksen aihe. Opiskelijat kertoivat kokeneensa myös muita yksittäisiä teknisiä ongelmia, jotka haittasivat tai hidastivat opiskelua.

Yksitoista vastaajista kertoi opiskelumotivaationsa laskeneen etäopiskelun aikana ja useat vastaajista kertoivat kokevansa opiskeluun liittyvää uupumusta sekä keskittymisvaikeuksia.

[...] Usean tunnin luento zoomissa on raskasta, keskittyminen kärsii ja kotona istuminen tuntuu passivoivan [...]

Keskittymisvaikeuksia. Häpeää, kun ei ole pystynyt keskittyä muiden kurssilaisten/ opettajan puheeseen.

Tähän on varmasti vaikuttanut lisäksi se, että monet kokivat rutiinien puuttumisen haasteena. Kotona opiskellessa työ- ja vapaa-aika oli vaikeampaa erottaa toisistaan. Eräs opiskelija kertoi jopa alkaneensa epäilemään uravalintaansa tilanteen johdosta.

Korona-aikana olo on tuntunut irralliselta, vetämättömältä, päämäärättömältä, ajalehteilta, epämääräiseltä jne. Eristäytymisen tunteesta on seurannut illuusio, että on yksin kaiken kanssa (vaikka siis todellisuudessa useat kanssaopiskelijat ja muut ihmiset ovat täysin samassa tilanteessa, ja opettajilta saa monesti tukea etäyhteydelläkin). Välillä ei edes tunnu siltä, että olen todella haluamassani korkeakoulussa ja matkalla sellaista urapolkua kohti, josta olen haaveillut. Kaipaen ja tarvitsen opiskeluun kuuluvia tavallisia vuorovaikutustilanteita kuten opettajan fyysistä läsnäoloa ja ruokatunteja opiskelijakavereiden kanssa. Kaipaen myös taidekursseja ja hands on -tekemistä, vaikka

kandin kirjoittaminen viekin suurimman osan ajasta tällä hetkellä. Itsensä johtaminen on myös osoittautunut ahdistavaksi. On vaikeaa asettaa realistisia aikatauluja ja välitavoitteita itselle. Tunnen jatkuvaa alisuoriutumisen tunnetta, sillä olosuhteiden vuoksi joudun usein hakemaan validaatiota opettajan/ohjaajan/opiskelijakaverin sijaan itseltäni ja itseä kohtaan on helposti kohtuuttoman vaativa [...]

Kuten aikaisemmin totesin, opiskelijoiden kokemukset eroavat toisistaan ja ovat riippuvaisia useista tekijöistä. Korona-ajan etäopiskelussa opiskelijoilta vaaditaan normaalia enemmän itseohjautumista ja sosiaaliset kontaktit opiskelun aikana ja sen ulkopuolella ovat vähentyneet. Vastausten perusteella kokemuksiin ovat vaikuttaneet muun muassa opiskelijan omat opiskelutavat, henkiset resurssit, opiskeluympäristö ja yleisesti itselle luonteva tapa olla yhteydessä muihin ihmisiin. Se mikä etäopiskelussa toimii toiselle, voi jollekin muulle olla vaikeaa ja epämukavaa.

4.3 Vaikutukset

Tämän kandidatkIELMAN kirjoittamisen hetkellä elämme vielä koronatilanteen keskellä, joten kaikki pandemian vaikutukset eivät ole välttämättä vielä havaittavissa. Kyselyssä halusin kartoittaa millaisia vaikutuksia opiskelijat ovat havainneet omissa yliopisto-opinnoissaan kyselyn tekovaiheeseen mennessä. Osa vaikutuksista tulivat esille kyselyn ”Kokemukset”-otsikon alla oleviin kysymyksiin, mutta selkeyden vuoksi tulen nostamaan ne esiin tässä kappaleessa. Vaikutukset olen jakanut kolmeen eri aihepiiriin, jotka nousivat esille vastauksista.

4.3.1 Vaikutukset terveyteen

Vastaajista ainakin seitsemän kertoi saaneensa fyysisiä oireita pitkittyneestä tietokoneella olemisesta. Näistä yleisimpiä olivat päänsärky ja silmien rasitus. Myös ergonomiaan liittyvät ongelmat olivat yleisiä ja monet vastaajista sanoivat kokevansa lihas- ja hartiakipuja, jotka johtuvat ruudun äärellä istumisesta. Eräs vastaaja mainitsi kasvaneen ruutuajan vaikuttaneen nukkumiseen. Pandemiatilanteella on ollut myös muita vaikutuksia ihmisten yleiseen terveyteen, mikä saattaa näkyä opiskelijoiden hyvinvoinnissa. Valtioneuvoston Tiedepaneelin (Laatikainen ym., 2020, s. 70) raportissa todettiin esimerkiksi perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon käyntien vähentyneen epidemiatilanteen aikana. Sillä etteivät opiskelijat hakeudu terveydenhuollon palveluihin yhtä pienellä kynnyksellä kuin aikaisemmin, voi olla pitkittyviä vaikutuksia heidän fyysiseen terveyteensä.

Mielenterveyteen liittyvät ongelmat nousivat esille useissa vastauksissa.

Korona-aikana mielenterveyden ongelmiani ovat alkaneet oireilla enemmän ja se on myös heijastunut opiskeluuni.

Yleinen pandemiatilanne vaikuttaa hyvinvointiin ja jaksamiseen paljon, erityisesti viime kuukausina koronatilanne yhdistettynä talveen ja pimeyteen on ollut todella

kuormittava. Tämä tietysti vaikuttaa suoraan opiskeluun. Itse en ole saanut tehtyä mitään koulun suhteen koko syksynä, mutta onneksi kurssit jatkuvat vielä keväälle ja voin toivottavasti kuroa umpeen rästien ym. suhteen. Hyvinvointiani ja jaksamista lisää se, että vapaa-ajalla näkee ihmisiä, käy paikoissa ja ”kokee” paljon, ja nyt kun on elänyt pienenpieneen sosiaaliseen kuplaan eristäytyneenä, tuntee miten paljon energiaa ja voimaa sai siitä normaalista elämästä joka oli täynnä tekemistä, menoja ja ihmisiä.

Ei pääse juuri liikkumaan kotoa, mikä vaikuttaa negatiivisesti mielenterveyteen.

Opiskeluun kuuluu olennaisesti kotoa kampukselle kulkeminen ja sosiaalinen kanssakäyminen myös oppituntien ulkopuolella. Kärsin suuresti elämän monotonisuudesta.

Opiskelijat kokivat mielenterveyden ongelmien oireilevan ja lisääntyneen korona-aikana. Vastaukset heijastelivat aikaisemmin esiin nostetun THL:n (2020) raportin tuloksia, joten ne eivät yllättäneet itseäni. Oli kuitenkin arvokasta lukea näiden vaikutusten taustalla olevista kokemuksista ja opiskelijoiden omista näkemyksistä siihen miksi korona-aikana nämä ongelmat olivat lisääntyneet. Eräs vastaaja kertoikin, kuinka normaalista elämästä opiskelujen yhteydessä on saanut energiaa ja tämän on huomannut vasta kun siitä on joutunut luopumaan koronatilanteessa. Opiskelijat olivat huomanneet myös rutiinien puuttumisen ja vähentyneen liikkumisen olleen taustalla negatiivisissa vaikutuksissa mielenterveyteen.

4.3.2 Vaikutukset opintoihin

Neljännän kyselyosion ensimmäinen kysymys oli: ”Onko koronatilanne vaikuttanut opintojesi edistymiseen? Jos vastasit myöntävästi, kertoisitko miten?” Opiskelijoista kaksitoista kertoi vastauksessaan koronatilanteen hidastaneen tai vaikeuttaneen opintojen etenemistä.

Perheellisenä huoli koko perheen toimentulosta ja lapsen hoidosta on mennyt omien opintojen edistämisen edelle, mikä on korostunut koronan aikana.

Joitain kursseja on peruttu, tai niiden järjestämistapaa on muutettu, mikä sotkee opintosuunnitelmaani. Pelkään että kandini palautus myöhästyy kun sen teko on vaikeutunut koronan takia. Koronan aiheuttamien rahahuolien takia joudun myös olemaan enemmän töissä, ja se hidastaa opiskelua.

Jaksamiseni on heikentynyt entisestään ja opintoja on ollut vaikeampi organisoida itselle sopiviksi, omat opintoni venähtivät koronan myötä vuodella eteenpäin.

Olen joutunut jättämään pari kurssia kesken mielenterveyteni takia. Lisäksi olen poikennut opintosuunnitelmastani ja jättänyt joitakin kursseja tulevaisuudessa suoritettaviksi.

Opiskelijat ovat pitkittäneet opintojaan joko tarkoituksella tai pakon edestä. Useimmin syynä oli ollut oma jaksaminen tai muiden asioiden kuten työn teon priorisointi opintojen edelle. Jotkut opiskelijat halusivat omien sanojensa mukaan ”säästellä” taidekursseja, jotta pääsisivät suorittamaan niitä normaalisti kampanin tiloissa. Joitain kursseja on myös peruttu. Tämä on pakottanut opintosuunnitelmien uudelleen tekemiseen ja näin ollen opintojen pitkittämiseen.

Jotkut vastaajista olivat etäopiskelun ansioista onnistuneet suorittamaan kursseja, joita aikaisemmin eivät olleet saaneet tehtyä ja kertoivat etäopiskelun vaikuttaneen positiivisesti opintojensa edistymiseen.

Kuten edellisissä mainitsin niin olen kurssien etäsuorittamisen myötä saanut tehtyä monia rästikursseja. Myös hyy:n roikkunut kyfk -kurssi tulee vihdoon pakettiin kun ei tarvitse ahdistua livenä tenttitilanteessa, vaan saa rauhassa omaan tahtiin kirjoitella esseitä ja katsella videoluentoja.

Toisaalta hyvä puoli koronasta on ollut se, että ei ole läsnäolopakkoa (80%) jonka takia olen aikaisemmin tippunut kursseilta koska joudun työnteolla rahoittamaan opintojani. Korona on joustavoittanut yliopistomme kursseja ja antanut mahdollisuuden suorittaa kursseja omaan tahtiin mikä lähiopetuksessa ei ollut mahdollista. Olen saanut nyt paljon edistettyä opintojani viimeisen vuoden aikana juuri tämän opintojen joustavuuden ansiosta. Ehkä joustavuus myös poistaa paineita ja vähentää stressiä ettei heti ole pihalla jos yhdeltä luennolta tippuu pois.

Opiskelijat, jotka olivat tippuneet myöhästelyjen takia kursseilta, olivat nyt onnistuneet kirimään opintojaan ja tenttitilanteet koettiin helpompina etänä suorittaessa. Opinnot koettiin myös nyt joustavampina, mikä oli joissain tapauksissa helpottanut työnteoa tai useampien kurssien suorittamista samanaikaisesti. Toisaalta tästäkin löytyi eroavia kokemuksia.

Oli suuri työ opetella opiskelemaan aikuisiällä, kun siitä ei ole ollut paljoa aikaisempaa kokemusta, omalla kohdallani jouduin koronan myötä muuttamaan myös nuo jo opetellut käytännöt ja opettelemaan opiskelun taidon etänä, kuten kaikki muutkin. Opiskelut tuntuvat uuvuttavan enemmän kuin aikaisemmin ja etäopintojen myötä minulla ei ole enää mahdollista vaikkapa työskennellä opintojen ohella työmäärän takia.

Eräs opiskelija kertoi uupumuksen olevan niin vahvaa, että energiaa ei ole enää jäänyt samalla tavalla työntekoon.

Vastaajilla oli hyvinkin eroavia näkemyksiä siitä, oliko kurssien vaatimustasoa nostettu vai laskettu korona-aikana. Tämä voi johtua siitä, että opiskelijat ovat suorittaneet eri kursseja ja niiden järjestelyissä on voinut olla isoja eroja opettajasta ja aiheesta riippuen. Suuri vaikutus on tämän lisäksi sillä, soveltuuko etäopiskelu opiskelijalle vai ei ja millaiset tietotekniset taidot hänellä jo etukäteen on ollut. Kaikille etänä opiskelu ei heidän mielestään sovi, joten oppiminen ja keskittyminen voi olla vaikeaa. Koronatilanne on siis vaikuttanut opintojen edistymiseen hyvin eri tavoilla riippuen opiskelijasta itsestään, mutta myös suoritettavien kurssien järjestelyistä.

4.3.3 Vaikutukset ammattitaitoihin

Vaikutuksia kartoittavan kyselyosion alla toinen kysymys selvitti, ovatko vastaajat estyneet omaksumasta tietoja ja taitoja, jotka ovat heille keskeisiä kuvataidekasvattajana. Opintonsa vasta aloittaneet opiskelijat kokivat vaikeammaksi arvioida, oliko etäopiskelulla ollut vaikutusta heidän taitoihinsa. Vastanneet maisterin opinnäytettä valmistelevat opiskelijat taas kokivat opiskelleensa jo niin pitkään, että koronan vaikutukset oppimiseen eivät näyttäneet yhtä suurina kuin muilla vastaajilla.

He, jotka näkivät vaikutuksia ammattitaitoihinsa, kokivat sen johtuvan läsnäolon ja käsillä tekemisen puutteesta.

Kaikki käsillä tekeminen on tärkeää kuvataidekasvattajalle, sen toiminnan puuttuminen on kriittistä. Kaipaen kunnan välineitä, kunnan tiloja ja läheltä ohjattavana olemista. Etäyhteyden kautta tuntuu, ettei saa ihan samalla tavalla kokonaisvaltaista ja huolellista ohjausta, vaan neuvot jäävät pinnallisemmiksi.

Useampi opiskelija kuvaili oppimisensa olevan pinnallisempaa etänä. He kertoivat asioiden jäävän paremmin muistiin, kun ne sai itse kokea. Varsinkin erilaisten tekniikoiden kuten keramiikan, 3D-mallinnuksen ja maalaamisen koettiin olevan jopa mahdotonta etänä. Suuria vaikutuksia taitoihinsa näkivät opetusharjoittelunsa etänä suorittaneet opiskelijat.

Opetusharjoittelussa en saanut lainkaan kuvaa tai kokemusta normaalista arjesta ja luokkatyöskentelystä.

Etänä opettaessa kerrottiin harjoittelusta jäävänä pois olennainen osa oppilaiden kanssa vuorovaikutuksessa olemista.

Vaikka moni ei pitänytään tilanteesta, osasivat he ajatella oppineensa opetusharjoittelussa ja kursseilla muita taitoja. Monet vastaajista kokivatkin oppineensa asioita varsinkin etäopetukseen liittyen.

Etäopetuksessa/etäharjoittelussa vuorovaikutus oppilaiden kanssa jää tosi vaillinaiseksi, mutta toisaalta oppii ajattelemaan opetuksen kulkua muista näkökulmista

Koen, että etäopiskelun kautta on saanut kuitenkin hyödyllistä näkökulmaa etäopiskeluun opiskelijan näkökulmasta, joka helpottaa etäopetuksen suunnittelua opettajana. Olen saanut hyvin haltuun erilaisia etäopetuslustoja ja kerännyt sitä kautta hyödyllistä työkalupakkia opettajana toimimiseen.

Vaikutukset ovat siis vaihdelleet vastaajilla. Etäopetuksen ja tekniikan hallitseminen on lisääntynyt, mutta varmuus vuorovaikutuksessa syntyvästä osaamisesta on vähentynyt. Tulee kuitenkin huomioida, että vastaajista kaikki eivät olleet kokeneet vaikutuksia omaan ammattitaitoonsa. Se ei silti tarkoita, että minkäänlaisia muita vaikutuksia ei heille olisi ollut.

4.4 Kuinka etäopiskelua voisi kehittää

Kyselyn neljännessä osiossa pyrittiin selvittämään opiskelijoiden näkökulmasta, kuinka korona-ajan etäopiskelua voisi kehittää. Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä heiltä kysyttiin, millaiset etäopiskelun ja -opetuksen käytännöt ovat olleet toimivia. Toisena vastaajilta kysyttiin, kuinka kokemusta etäopiskelusta voitaisiin kehittää positiivisempaan suuntaan.

Opiskelijat kertoivat hyvin saman tyyppisistä toimintatavoista, jotka heidän mielestään ovat toimineet.

Jotkut opettajat ovat pitäneet tietoisesti zoom luennot lyhyempinä ja se on toiminut hyvin. Oppiminen on ollut parempaa, vaikka aikaa olisi kulunut vähemmän, sillä keskittymiskykyä ja tarkkaavaisuutta on pystynyt ylläpitää koko luennon ajan.

Pienryhmäkeskustelut pitävät yllä yhteisöllisyyttä ja motivaatiota. Tauot ovat todella tärkeitä. Hidas ja selkeä viestintä sekä kertaaminen edistävät oppimista. Päivän pitäminen lyhyenä ja ylimääräisen jorinan poisjättäminen keventää muuten kovin kuormittavaa tilannetta. Videon pitäminen pois päältä vähentää kuormitusta. Keskustelu ja muu oman osallistumisen mahdollistava opetus pitää hereillä.

Kuvataidekasvatuksen opinnoissa kurssikerrat voivat kestää aamu yhdeksästä viiteen iltapäivällä. Zoomin välityksellä pitkät päivät koettiin uuvuttaviksi ja opiskelijoille oli toiminut paremmin, kun päivät oli pidetty lyhyempinä. Opiskelijat pitivät siitä, kun puheenvuoroja jaettiin tasaisesti kaikille ja aikatauluista pidettiin kiinni. Toimivimpia olivat myös opetuskerrat, jotka oli strukturoitu hyvin ja olivat täynnä vaihtelua työskentelytavoissa. Pienryhmäkeskustelut koettiin useammassa tapauksessa toimiviksi, sillä monelle niissä oli helpompi ottaa puheenvuoroja. Eräs vastaaja sanoi tämän riippuvan paljon kurssin ryhmähengestä, koska joskus pienissä ryhmissä ei syntynyt ollenkaan keskustelua. Useampi vastaaja korosti taukojen olevan tärkeitä etäopiskelussa ja -opetuksessa, koska ne lisäsivät jaksamista.

Opiskelijoilla oli paljon ideoita siitä, kuinka etäopiskelusta ja -opetuksesta voisi tehdä heille toimivampaa. Vaikka ideoissa toistuvat samat teemat, totesi eräs opiskelija hyvin, ettei kaikkia voi miellyttää.

Tietenkään kaikkia ei voi miellyttää kaikessa, mutta olen havainnut toistuvia ongelmia, kuten juuri aiemmin mainitsemani keskittymisen vaikeus pitkillä luennoilla. Tunnit rytmittyvät mukavammin, kun on ensin luentoa, sitten osallistavaa tekemistä, sitten purkoa ja ehkä luentoa, ja sitten taas tekemistä, jottei passiivisuus jatku liian kauan.

Mielipiteitä jakoi esimerkiksi ryhmätyöskentely ja -keskustelut. Sen suhteen opiskelijoilla oli ristiriitaisia näkemyksiä.

Vähemmän ryhmätyöskentelyä ... zoomin välityksellä ei aisti ryhmädynamiikkaa ja puheenvuoroja on vaikea ottaa ja se aiheuttaa ylimääräistä stressiä.

Muutama vastaajista piti keskustelua vaikeana ja siksi toivoi sitä vähemmän. Toiset opiskelijat taas näkivät hyvin toteutettuna keskustelujen tuovan yhteisöllisyyden tunnetta ja toivoivat enemmän keskusteluja muiden opiskelijoiden kanssa.

Opiskelutapojen ja materiaalien monipuolisuutta toivottiin enemmän, sillä sen nähtiin tuovan vaihtelua muuten yksitoikkoiselta tuntuvalle tietokoneella istumiselle.

[...] Taukoihin tulisi kiinnittää paremmin huomiota ja itsenäistä opiskelua voisi kokeilla muillakin tavoin, kuin kirjallisilla tehtävillä. Olisi hienoa, että palautusmahdollisuuksiksi joihinkin osa-alueisiin sisällytettäisi vaikkapa ääni- tai videotallenteen muodossa toteutetut vastaukset [...]

Opettajat panostaisivat kurssin yhteydessä oleviin materiaaleihin ja käyttäisivät monipuolisesti eri tehtäviä, eli ei vain kirjallista materiaalia. Videot, podcastit ja muut materiaalit oppimisen tueksi. Mahdollisuus tarkastella luentoja ym materiaaleja myös opetuksen jälkeen.

Vastauksista nousi esille, että monipuolisuutta lisäisivät varsinkin ei-kirjalliset materiaalit ja tehtävät. Opiskelijat kokivat selkeiden MyCourses-sivujen auttavan opiskeluaan. Opiskelun niin sanottu metatyö vähenee, jos linkit ja tiedot löytyvät helposti yhdestä paikasta, eikä opiskelijoiden tarvitse käyttää aikaa ja jaksamista niiden etsimiseen esimerkiksi sähköpostien joukosta.

Opiskelijat toivoivat myös mahdollisuuksia päästä kokonaan pois ruudun ääreltä. Eräs vastaajista ehdotti ääniluentoja, joihin voisi osallistua kuuntelemalla.

Ääniluennot (niin että niitä voisi vain kuunnella ja lähteä vaikka samalla ulos kävelemään). Jotenkin pitäisi järjestää niin, ettei tarvitse olla koko päivää ruudun ääressä.

Varsinkin opiskelijat, jotka kokivat etäopiskelun negatiivisena ja vaikeana, halusivat olla läsnä etänä niin vähän kuin mahdollista.

Tähän kysymykseen tekisi mieli vastata, että sitä pitäisi leikata niin paljon kun mahdollista. Lähtökohtaisesti suhtaudun etäopiskeluun epäilevästi, en koe minkäänlaista positiivisuutta sitä kohtaan. Puhun tottakai omasta kokemuksesta käsin, ymmärrän hyvin että opiskelija jolla on erilainen elämäntilanne saattaa kokea etäopiskelu jopa helpottavaksi.

Nekin opiskelijat, jotka eivät etäopiskelusta pitäneet, tiedostivat, että opetus normaalisti ei ole koronatilanteessa aina mahdollista. Heidän vastauksissaan näkyi, että itsenäisempi opiskelu, jossa vuorovaikutus muiden kanssa on eriaikaista, voisi olla heille joissain tilanteissa toimivampaa, vaikka opiskelijat eivät sitäkään pitäneet ideaalina. Tällaisia opiskelun tapoja olisi esimerkiksi itsenäisten projektien tekeminen ja niistä raportointi jälkikäteen muille.

Tärkeänä etäopiskelulle vastaajat näkivät oikeanlaiset laitteet ja tilat.

Tarjoamalla etätyöskentelyyn tiloja ja laitteita opiskelijoille. Monilla esim ei ole läppäriä/tietokonetta tai tarvittavia ohjelmistoja valmiina ja taloudellisesti aika merkittäviä summia näiden hankkimiseen pitäisi laittaa. Onneksi itsellä oli jo tietokone, mutta se on pöytäkone joten olen aina fyysisesti kiinni yhdessä kohtaa kotiani enkä voi mennä työskentelemään muualle (jos olisi läppäri niin voisin!).

Eräs vastaajista teki hyvän huomion siitä, että etäopiskelu voi tulla kalliiksi, eikä kaikilla ole välttämättä varaa toimiviin laitteisiin. Opiskelijat toivoivat helpompia tapoja lainata tarvikkeita opiskeluun. He kokivat tärkeäksi päästä työskentelemään kampuksen tiloissa itsenäisesti. Tämä on Aalto-yliopiston Otaniemen kampuksella ollut tilanteesta riippuen mahdollista, mutta vastausten perusteella opiskelijat eivät ole olleet tästä aina tietoisia.

Vastaajien mielestä etäopiskelua helpottaisi parempi tiedottaminen. Vastausten perusteella tätä olisi hyvä lisätä niin kurssien sisäisesti kuin yliopistossa yleisellä tasolla. Opiskelijat kokivat, että ajoissa saatu tieto kurssien aikatauluista ja tuntien sisällöistä helpottaisi mahdollista stressiä tai ahdistusta, joka osallistumisesta saattoi syntyä.

[...] Tiedottaminen kurssien sisällöistä ym aikaisemmin kuin 2 päivää ennen kurssin alkua. Esim myöskin sisällöt näkyviin jo heti ilmoittautumisen yhteydessä.

Varsinkin ensimmäisen vuoden kandiopintoja suorittavilla oli epäselvyyksiä monessa yliopiston arkeen liittyvässä asiassa ja he kokivat, että parempi yhteys opettajiin ja tieto siitä kehen olla yhteydessä missäkin asioissa helpottaisi etäopiskelua.

Tulisi olla kokemus, että opettajiin voisi olla yhteydessä matalammalla kynnyksellä.

Vaikka opiskelijat kokivat parantamisen varaa tiedotuksessa, ei siihen löytynyt monilta konkreettisia keinoja. Helppous ja matalan kynnyksen kysyä asioista oli kuitenkin esillä useassa vastauksessa.

4.5 Yhteenveto vastauksista

Kysely tarjosi vastauksen tutkimuskysymykseeni: Miten kuvataidekasvatuksen opiskelijat ovat kokeneet korona-ajan etäopiskelun? Yhtenäistä vastausta kysymykseen ei tullut, mutta kokemusten kirjo tarjosi laajan kuvan opiskelijoiden eroavista näkemyksistä. Etäopetus koettiin käteväksi, mutta puuduttavampana kuin lähiopetus. Vastauksissa pohdittiin opiskelutilojen ja laitteiden vaikutuksia opiskeluun ja sen laatuun. Tekniset ongelmat ja ärsytys koneella olemista vastaan olivat yleisiä. Kokemuksissa nousi vahvana esiin ajatukset yhteisöllisyydestä ja yksinäisyyden tunteesta. Haastavaa oli erottaa joissain tapauksissa se, mikä on yleistä kokemusta pandemiatilanteesta ja mikä on juuri etäopiskeluun liittyvää.

Koronatilanteen vaikutuksia löytyi opiskelijoiden terveyteen, opintoihin ja opittuihin taitoihin liittyen. Terveysvaikutukset heijastelivat muuta aiheesta tehtyä tutkimusta, mutta oli arvokasta kuulla tästä suoraan opiskelijoilta itseltään. Tutkielmallani halusin selvittää, miten koronatilanne on vaikuttanut kuvataidekasvatuksen opintoihin ja siihen sain vastauksista jonkin verran tietoa. Etänä painotus oli ollut opiskelijoiden mielestä teoriapohjaisella oppimisella. Se oli yksi syy miksi joitain taidekursseja ei valittu ja opintoja oli pidennetty. Opintoja oli myös pidennetty pakon edestä, koska joitain kursseja ei voitu pitää ja opintosuunnitelma oli täytynyt sen vuoksi tehdä uusiksi. Opiskelijat kertoivat oppineensa paljon etäopetuksesta ja laitteiden käytöstä, mikä nähtiin hyödyllisenä tulevaisuutta ja työelämää ajatellen. Kaikki opiskelijat eivät osanneet kertoa tilanteen vaikutuksista, mutta voisi olla mielenkiintoista, miten he näkevät tilanteen sen loputtua ja ilmaantuvatko jotkin vaikutukset vasta jälkikäteen.

Opiskelijoilta tuli erilaisia keinoja siihen, kuinka etäopiskelun kokemusta voitaisiin kehittää parempaan suuntaan. Tässäkin asiassa vastaus riippui siitä, minkä vastaaja koki itselleen sopivaksi tavaksi oppia etänä. Kurssikertojen kesto ja riittävät tauot olivat monien mielestä tärkeä tekijä siinä, kuinka he jaksoivat keskittyä etäluonnoilla. Koska kokemus etäopiskelusta on joillain ollut epäselvä ja olo korona-aikana ajalehtiva, voi se olla syy siihen, että opintojen materiaaleihin ja viestintään haluttaisiin tarkempaa rakennetta. Tärkeäksi tässä ajassa korostuukin viestintä ja sen selkeys, jotta opiskelijat kokisivat olonsa osaksi opiskelijayhteisöä ja tuntisivat tulevansa kuulluksi sekä nähdyksi myös etänä.

5. Loppupäätelmät

Kuvataidekasvatuksen opiskelijat kuvailivat kokemuksiaan heiltä olettamallani syvyydellä ja heidän kertomuksiensa avulla sain vastauksia tutkimuskysymyksiini. Vastauksista ilmeni, että kokemuksia ja mielipiteitä etäopiskelusta löytyi laidasta laitaan. Vastajaat osasivat itsekkin asettua muiden asemaan ja ymmärtää, että kaikki eivät koe tilannetta samalla tavalla kuin he itse. Ristiriitaisuutta koettiin välillä jopa omien tuntemuksien kanssa ja tilanteesta nähtiin sen erilaisia puolia. Tämän lisäksi vastaajat pystyivät tarkastelemaan tilannetta opiskelijan ja opettajan näkökulmasta, joten heiltä löytyi kykyä pohtia opetukseen liittyviä kysymyksiä ja tarjota niihin oma kantansa. Vaikka olen itsekkin kuvataidekasvatuksen opiskelija, tulivat jotkin kokemukset minullekin yllätyksenä. Tämä on mielestäni vain positiivista ja toivon, että kokemukset esiin tuomalla ihmiset voivat oppia opiskelijoiden erilaisuudesta ja ottaa sen paremmin huomioon etäopetusta suunnitellessa.

Jos lähtisin tekemään tutkielmaa uudestaan, muuttaisin varmasti monia asioita. Kyselyä tehdessä välttelin mielestäni turhaan määrällistä aineistoa tuottavia kysymyksiä. Vaikka uskon olevan hyvä, että sain vastauksista laadullista tietoa opiskelijoiden kokemuksista, olisi ollut mielenkiintoista saada sama tieto myös määrällisenä ja tarkkana. En usko, että se olisi välttämättä vienyt pois niistä pohtivista ja moniulotteisista vastauksista, joita kyselyyni sain. Olisin myös voinut tiivistää aiheitani, sillä yksittäisten vastausten tarkasteluun olisi voinut mennä vielä syvemmälle. Kysymysten muotoilussa olisin voinut käyttää enemmän harkintaa, sillä kokemukset ja vaikutukset olivat selkeästi vaikea erottaa toisistaan. Olen kuitenkin suhteellisen tyytyväinen toteuttamaani tutkimukseen ja koen onnistuneeni tavoitteissani.

Aiheena korona-ajan etäopiskelu on monimutkainen ja laaja, joten kandidattutkielman pituus rajoitti sitä, mitä tässä tutkielmassa siitä pystyi kertomaan. Olisi mielenkiintoista syventyä aiheeseen enemmän ja mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita olisikin todella paljon. Tutkielmani on tehty opiskelijoiden näkökulmasta, sillä itsekkin opiskelijana on vaikea astua sen roolin ulkopuolelle tätä aihetta käsitellessä. Siksi olisikin varmasti avartavaa kuulla yliopiston henkilökunnan näkemys näihin vastauksiin. Olisin myös halunnut syventyä enemmän läsnäoloon etänä, sillä siitä löytyi paljon mielenkiintoisia lähteitä, jotka eivät tähän tutkielmaan päässeet. Mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita olisikin esimerkiksi pitkittyneen tietokoneella työskentelyn vaikutukset yliopisto-opintoihin ja parhaiten toimivat etäopetuksen keinot juuri Covid-19-viruksen aiheuttamassa tilanteessa. Kiinnostavaa olisi nähdä tutkimusta siitä, kuinka opiskelijat itse voisivat toimia parantaakseen omaa kokemustaan etäopiskelusta, sillä tutkielmani ei päässyt käsittelemään tätä aihetta, vaikka olisin niin halunnut. Minua henkilökohtaisesti kiinnostavat erilaiset etäopetuksessa käytettävien ohjelmistojen käyttöjärjestelmät ja itseopiskelua auttavat tekniikat ja voi olla, että tulen jatkamaan näiden aiheiden parissa maisterinopinnytyksessäni.

Tutkimusta pandemian aikaisesta etäopiskelusta tullaan varmasti näkemään vielä enemmän, kun tilanne on ohi, joten oma tutkielmani toimii pintaraapaisuna siihen, mitä aiheesta tulevaisuudessa voidaan tulla löytämään. Toivonkin että tästä tutkielmasta voisi olla hyötyä niin opiskelijoille kuin

opettajille, jotka pohtivat mikä korona-ajan etäopetuksessa toimii ja mikä ei. Toivon tutkielmani tuottaneen tietoa erityisesti taideopiskeluun liittyvistä erityisyyksistä ja Covid-19-viruksen vaikutuksesta sen toteutumiseen. Kuten eräs ystäväni totesi, tutkimalla tätä kummalista aikaa voimme oppia ymmärtämään sitä ja ehkä jopa itseämme paremmin.

6. Lähteet

- Anttila, P. (2006). *Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen* (2. painos). Hamina: Akatiimi.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2005). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (7. painos). Tampere: Vastapaino
- Haataja, E. (2021). *Understanding the role of gaze in momentary teacher-student scaffolding interaction during collaborative problem solving*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6947-1>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2018). *Tutki ja kirjoita* (22. painos). Helsinki: Tammi.
- Juhila, K. (n.d.) Teemoittelu. Kokonaisuudessa Vuori, J. (toim.). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Noudettu 2021-02-06 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Kajander, R. (2020). *Näin suomen ensimmäinen koronavirus varmistui – tämä tapauksesta tiedetään*. Yle Uutiset. Noudettu 2021-01-11 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11183390>
- Kukkola, J. (2018). Kokemuksen tutkimuksen metatiede: kokemuksen käsitteen käytön ja kokemuksen ehtojen tutkimus. Teoksessa Toikkanen, J. & Virtanen, I. A. (toim.). *Kokemuksen tutkimus VI: Kokemuksen käsite ja käyttö* (s. 41–63). Rovaniemi: Lapland University Press. Noudettu 2021-05-12 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-310-940-7>
- Laatikainen, T., Vapalahti, O., Kalland, M., Välijärvi, J., Huottilainen, M., Salmivalli, C., Salo, A., Hiilamo, H., Kuivalainen, S., Pekkarinen, E., Niemi, J., Välimäki, J., & Ollikainen, M. (2020). *COVID-19-kriisin haitallisten vaikutusten ehkäiseminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti: Valtioneuvoston COVID19 -tiedepaneelin vastaukset valmisteluryhmän kysymyksiin*. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020101584121>
- Laine, T. (2001). Miten kokemusta voidaan tutkia? fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 - näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 26–43). Jyväskylä: PS-kustannus.

- Nummenmaa, M. (2012). Etäopetus tarjoaa monia mahdollisuuksia oppimiseen ja opetukseen. Teoksessa Kankaanranta, M., Mikkonen, I. & Vähähyyppä, K. (toim.), *Tutkittua tietoa oppimisympäristöistä* (s. 20–33). Oppaat ja käsikirjat 13/2012. Opetushallitus. Noudettu 2021-02-23 osoitteesta <https://docplayer.fi/74845-Tutkittua-tietoa-oppimisymparistoista.html>
- Raevaara, M. (2006). Virtaa verkosta kuvataiteen opettajankoulutus verkko-opiskeluna. Teoksessa Kettunen, K., Hiltunen, M., Laitinen, S., & Rastas, M. (toim.). *Kuvien keskellä Kuvataideopettajaliitto 100 vuotta* (s. 86–97). Helsinki: LIKE.
- Rissanen, R. (2006). Fenomenografia. Kokonaisuudessa Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (toim.). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto* (luku 5.1). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Noudettu 2021-02-23 osoitteesta https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_1.html
- Simonson, M. & Seepersaud, D. J. (2019). *Distance Education: Definition and Glossary of Terms , 4th Edition*. Charlotte: Information Age Publishing.
- Tamminen, N. (2018). *Henkilökohtaisen piirustusopetuksen keinot kirjekurssilla. Katsaus A.B.C.-piirustuskoulun toimintaan ja uuno alangon opetuskäytäntöihin vuosina 1937–1941*. Pro gradu -tutkielma. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Noudettu 2021-03-11 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201805151176>
- THL. (2020). *Covid19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen : Asiantuntija-arvio, syksy 2020*. Helsinki: THL. Noudettu 2021-05-18 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-578-0>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Noudettu 2021-01-23 osoitteesta https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Whiteside, A. L., Dikkers, A. G., & Lewis, S. (2017). Overcoming Isolation Online: Strategies to Enhance Presence in Practice. Teoksessa Whiteside, A. L., Dikkers, A. G., & Swan, K. (toim.). *Social presence in online learning: Multiple perspectives on practice and research* (s. 180-187). Herndon: Stylus Publishing, LLC

7. Liitteet

Kysely liittyen kokemuksiin etäopiskelusta korona-aikana

Taustatiedot

Tässä osiossa kysytään taustatietoja opiskelutilanteestasi.

1. Olen...

- a) 1. vuoden kandiopiskelija
- b) 2. vuoden kandiopiskelija
- c) 3. vuoden kandiopiskelija
- d) muun vuoden kandiopiskelija
- e) 1. vuoden maisteriopiskelija
- f) 2. vuoden maisteriopiskelija
- g) muun vuoden maisteriopiskelija
- h) 1. vuoden erillisen maisteriohjelman opiskelija
- i) 2. vuoden erillisen maisteriohjelman opiskelija
- j) muun vuoden erillisen maisteriohjelman opiskelija

2. Koronatilanteen aikana olen osallistunut...

- a) pelkkään etäopetukseen
- b) pelkkään lähiopetukseen kampuksella
- c) sekä lähiopetukseen että etäopetukseen

3. Listaa tai kerro lyhyesti, minkälaisia etäopiskelun ja -opetuksen muotoja muistat kohdanneesi kursseilla korona-aikana (esim. etäluennot, videotallenneluennot, esseiden kirjoittaminen, kotona tehdyt taideprojektit).

Kokemukset

Tämän osion kysymykset pyrkivät kartoittamaan kokemuksia etäopiskelusta korona-aikana. Kokemuksilla tässä tarkoitetaan tapahtumia, tuntemuksia ja/tai ajatuksia. Voit vastata kysymyksiin niin lyhyesti tai pitkästi kuin haluat.

4. Kuvaile vapaasti, kuinka olet kokenut korona-ajan etäopiskelun.

5. Kuvaile minkälaisia negatiivisia kokemuksia sinulla on korona-ajan etäopiskelusta? Mainitse 0-3 asiaa.

6. Kuvaile minkälaisia positiivisia kokemuksia sinulla on korona-ajan etäopiskelusta? Mainitse 0-3 asiaa.

7. Ovatko jotkin tekijät vaikeuttaneet etäopiskeluasi? Jos kyllä, niin mitkä?

Vaikutukset

Tämän osion kysymykset pyrkivät kartoittamaan sitä, millaisia vaikutuksia etäopiskelulla on ollut opiskelijoihin. Voit vastata kysymyksiin niin lyhyesti tai pitkästi kuin haluat.

8. Onko koronatilanne vaikuttanut opintojesi edistymiseen? Jos vastasit myöntävästi, kertoisitko miten?

9. Koetko, että etäopiskelu on estänyt sinua omaksumasta tietoja ja/tai taitoja, jotka ovat keskeisiä sinulle kuvataidekasvattajana? Jos vastasit myöntävästi, kertoisitko mitkä ne ovat ja miksi niiden oppiminen ei onnistunut?

10. Kuvaile vapaasti, millaisia muita vaikutuksia etäopiskelulla koronatilanteessa on ollut sinulle?

Kuinka kehittää korona-ajan etäopiskelua?

Tämän osion tarkoituksena on selvittää, millaiset etäopetus- ja opiskelukäytännöt koronatilanteessa ovat toimineet ja kuinka niitä voisi mahdollisesti kehittää.

11. Minkälaiset etäopetus ja -opiskelutavat ovat mielestäsi toimineet hyvin? Perustele vastauksesi.

12. Millä tavoilla kokemusta etäopiskelusta voisi kehittää positiivisempaan suuntaan?